Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

Lausunto 30.9.2021
Talousvaliokunta

*HE 131/2021 vp*

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta**

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry (jatkossa PAM) ottaa talousvaliokunnan pyynnöstä kantaa hallituksen esitykseen, joka koskee tartuntatautilain muuttamista sekä väliaikaista muuttamista. Esityksessä esitetään EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallisesta käytöstä sekä ehdotetaan jatkettavaksi maahantuloon liittyvien väliaikaisten säännösten voimassaoloa 31.12.2021 saakka.

PAM kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä talousvaliokunnalle ja tuoda palvelualojen työntekijöiden näkökulmia osaksi päätöksentekoa. Sekä maahantuloon liittyvillä rajoituksilla että toiminnanharjoittajien vapaaehtoisesti käyttöön otettavalla koronatodistuksella on merkittäviä vaikutuksia palvelualan yritysten toimintaan ja siten työntekijöiden arkeen, työturvallisuuteen sekä mahdollisuuteen tehdä työtä omalla alallaan.

**Tiivistelmä PAMin näkemyksistä:**

PAM on aiemmin, 10.9.2021, osallistunut sosiaali- ja terveysministeriön järjestämään kuulemistilaisuuteen sekä antanut kirjallisen lausunnon esitysluonnoksesta VN/21186/2021, joka on toiminut hallituksen esityksen HE 131/2021 vp pohjana. Edellä mainitussa sosiaali- ja terveysministeriölle toimittamassaan lausunnossa PAM kyseenalaisti maahantulonrajoitusten jatkamisen oikeasuhtaisuuden suhteessa muuhun Eurooppaan sekä hallituksen laatimaan hybridistrategiaan. Maahantulon rajoitteiden jatkaminen antaa väärän kuvan Suomen avautumisesta matkailulle ja on siten tuhoisaa erityisesti Pohjois-Suomen matkailulle. Kaiken kaikkiaan matkustusrajoitusten osalta PAM pitää valitettavana, ettei hallituksen esityksessä ole otettu huomioon sosiaali- ja terveysministeriön kuulemistilaisuudessa esille tullutta palautetta. Kuten hallituksen esityksessä (s.43) selviää, kuulemistilaisuudessa maahantulon rajoitteita koskeva lausuntopalaute oli pääosin kriittistä ja säännösten voimassaolon jatkamista vastustettiin laajasti kyseenalaistaen säännösten jatkamisen oikeasuhteisuuden perusteet nykyisessä epidemia- ja rokotustilanteessa. PAM katsoo, että hallitus ei esityksessään riittävän perusteellisesti avaa rajoitusten jatkamisen tarpeellisuutta.

Koronatodistuksen käyttöönoton osalta PAM nosti sosiaali- ja terveysministeriölle antamassaan lausunnossa esille erityisesti sen, ettei koronatodistuksen käyttöönotto tai sen valmistelu saa missään tapauksessa viivästyttää varsinaisista rajoitteista luopumista, vaan todistuksen valmistelun tulee toimia vaihtoehtoisena toimena vain, jos rajoitteista luopuminen ei muutoin ole mahdollista. Hallituksen esityksessä koronatodistusta esitetään otettavaksi käyttöön palvelualan yrityksissä kuten ravintoloissa. Tämän vuoksi PAM näkee tarpeelliseksi tuoda lausunnossa myös esille huolensa esille ravintoloiden rajoitteiden jatkamisen vaikutuksista. PAM katsoo, että ravintoloiden rajoittaminen ei ole 1.10. jälkeen oikeasuhtaisia tai välttämätöntä pandemiatilanteen osalta eikä

Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

Lausunto 30.9.2021
Talousvaliokunta

potentiaalinen rokotetodistuksen käyttöönotto tule tätä muuttamaan lähitulevaisuudessa. PAMin näkemys on, että ravintoloiden rajoittamista koskeva pykälä tulisi muuttaa välittömästi ja tämän jälkeen arvioida uudelleen koko koronatodistuksen käyttöönoton valmistelun tarpeellisuutta mahdollisen uuden pandemia-aallon varotoimenpiteenä.

**Laajemmat kommentit aihealueittain:**

PAM kommentoi talousvaliokunnalle antamassaan kirjallisessa lausunnossaan hallituksen esitystä erityisesti näistä kahdesta näkökulmasta omien otsikoidensa alla seuraavasti:

1. **Maahantulon rajoitukset**
   1.1. Suomen tulee noudattaa EU-maiden yhteisiä linjauksia maahantulon rajoitusten osalta
   1.2. Sosiaalinen ja inhimillinen kustannus

2. **Esitys EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallisesta käytöstä**
   2.1. Koronatodistuksen käyttöönotto ei saa viivästyttää varsinaisista rajoitteista luopumista
   2.2. Työntekijöiden terveysturvallisuus
   2.3. Ohjeistuksen selkeys ja yhdenmukaisuus

## 1. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esityksessä esitetään, että rajoituksia jatketaan myös 15.10. jälkeen vuoden 2021 loppuun asti. Rajoituksia jatkettaisiin siten, että aiemman kaltaisesti Suomeen saapuvilta henkilöiltä edellytettäisiin joko luotettavaa todistusta kuuden kuukauden sisällä sairastetusta covid-19-taudista, saadusta hyväksyttävästä covid-19-rokotussarjasta tai ennen Suomeen saapumista tehdystä negatiivisen tuloksen osoittavasta luotettavasta covid-19-testistä. Suomeen saapuvan olisi vaihtoehtoisesti käytävä covid-19-testissä Suomeen saavuttuaan ja toisessa testissä 72–120 tunnin kuluessa. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännös valtion korvausvelvollisuudesta kunnille ja kuntayhtymille todistusten tarkastamisesta ja covid-19-testauksesta aiheutuvista kustannuksia.

### 1.1.Suomen tulee noudattaa EU-maiden yhteisiä linjauksia

Esityksessä on esitetty rajoitteiden jatkamisen perusteeksi mahdollisten vierasperäisten varianttien ja tautimuotojen leviäminen Suomeen sekä näiden vaikutukset terveydenhuollon kantokykyyn. Samanaikaisesti on kuitenkin tiedostettava, että matkailu- ja ravintola-alan yritysten elpyminen koronakriisistä edellyttää, että kansainväliset matkailijat saadaan palaamaan Suomeen mahdollisimman nopeasti ja matkailijoita houkuttelevalla tavalla. EU:n tasolla matkustusrajoituksia on vähennetty siten, että esimerkiksi alle 75/ 100 000 ilmaantuvuusluvun maista tulevilta ei vaadita

Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

Lausunto 30.9.2021
Talousvaliokunta

koronatodistusta. Nyt esillä olevassa hallituksen esityksessä ei oteta kantaa lähtömaan tilanteeseen vaan vaatimus on kategorisesti kaikille sama toisin kuin useissa muissa Euroopan maissa.

Tämän vuoksi PAM kantaa huolta siitä, että esitys maahantulon rajoitusten jatkamisesta aiemman mukaisesti heikentää Suomen kilpailukykyä kiinnostavana matkustuskohteena. Matkailun rajoittamiseen liittyvillä toimilla on merkittävä vaikutus yksittäisten matkailijoiden lisäksi laajemmin myös matkailualan yritysten elinvoimaisuuteen myös pidemmällä aikavälillä. Tämän vuoksi on ensisijaisen tärkeää, että toimien tulee olla oikea-aikaisia ja voimassa vain perustellun ajan. Päätöstä tehtäessä on huomioitava, että jos vaatimukset ovat liian tiukkoja suhteessa Suomen kilpailijamaihin tai niiden toteuttaminen viivästyy, vaarana on matkailuyritysten konkurssiaalto ja pitkäaikainen matkailutulojen menetys.

Hallituksen hybridistrategiassa todetaan seuraavasti matkailun osalta: ”*Parhaiten matkailuyritysten tilannetta edistetään rajoitustoimien purkamisella rokotekattavuuden edistyessä ja erityisesti mahdollistamalla Suomeen suuntautuvan matkailun avautumista. Kysynnän näkymät vaihtelevat huomattavasti alueittain. Matkailuyritysten selviytymisen kannalta on oleellista, että rokotekattavuuden edetessä Suomi mahdollistaa kilpailukykyiset ja ennakoitavat rajat ylittävän matkustamisen käytännöt*”. PAM katsoo, että maahantulon rajoitteiden jatkaminen sellaisenaan vuoden 2021 loppuun asti ei vastaa tätä strategian tavoitetta ja siksi rajoittamista tulee tehdä laajan rajoittamisen sijaan EU:n hätäjarrumekanismin mukaisesti tiettyihin maihin kohdentaen.

## 1.2 Sosiaalinen ja inhimillinen kustannus

Matkailu- ja ravintola-alan lomautukset ja irtisanomiset ovat pandemian aikana moninkertaistuneet. Esimerkiksi Lapin matkailuliiketoiminnasta ja Suomen lentoasemien ympäristöön syntyneistä yrityskeskittymistä on kadonnut kymmeniä tuhansia työpaikkoja. Tämän kaiken aiheuttama sosiaalinen ja inhimillinen kustannus on ollut valtava. PAMin tutkimusten[1] mukaan merkittävä osa matkailu- ja ravintola-alan työntekijöistä on viimeisen vuoden aikana joutunut tinkimään jopa ruoasta ja lääkkeistä. Tämä tilanne ei saa enää jatkua. Nyt kun tartuntamäärät laskevat ja rokotekattavuus kasvaa koko Euroopassa, on aika tarjota helpotusta toimialan kohtuuttomasti kärsineille työntekijöille. Heille pitää mahdollistaa toimeentulo ja hyvinvointi oman työnsä kautta.

[1] https://www.pam.fi/wiki/palvelualat-ja-pam-korona-aikana-kevat-ja-kesa-2020.html

Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

Lausunto 30.9.2021
Talousvaliokunta

## 2. Esitys EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallisesta käytöstä

Esityksessä ehdotetaan, että vaihtoehtona rajoitustoimille Suomi ottaisi käyttöön myös kansallisessa toiminnassaan omakanta-järjestelmän kautta toimivan EU:n digitaalisen koronatodistuksen. Esityksessä esitetään, että koronatodistusta käytettäisiin Suomessa siten, että toiminnanharjoittaja voisi halutessaan tietyin edellytyksin edellyttää tilaisuuteen osallistuvilta tai asiakas- ja osallistujatilaan tulevilta ihmisiltä koronatodistuksen esittämistä joko paperisena tai digitaalisena. Esityksen mukaan koronatodistusta voitaisiin toiminnanharjoittajan näin itse päättäessä edellyttää muun muassa ravintoloissa ja yökerhoissa sekä yleisötilaisuuksissa, kuntosaleilla ja muissa urheiluun tai liikuntaan käytettävissä sisäliikuntatiloissa, uimahalleissa ja kylpylöissä, tanssipaikoissa ja ryhmäharrastustoimintaan käytettävissä tiloissa, huvi- ja teemapuistoissa, eläintarhojen sisätiloissa, sisäleikkipuistoissa ja sisäleikkipaikoissa sekä museoissa, näyttelytiloissa ja muissa vastaavissa kulttuuritiloissa. Tämän lisäksi esityksessä esitetään todistukseen liittyvien henkilötietojen käsittelystä sekä tehtäisiin uudesta sääntelystä johtuvia täsmennyksiä viranomaisvalvontaa koskeviin säännöksiin.

PAM pitää hyvänä, että koronatodistuksen käyttöönottoa valmistellaan ja mahdollisia tapoja todistuksen käyttöön kartoitetaan. Kuten esityksen tavoitteissa todetaan, toteutuessaan koronapassilla pystytään turvaamaan koronaepidemiasta eniten kärsineiden alojen elinkeinovapaus sekä kyseisten alojen työntekijöiden oikeus työhön vaarantamatta kuitenkaan ihmisten henkeä ja terveyttä tai sosiaali- ja terveydenhuollon kantokykyä. PAM pitää tätä tavoitetta, erittäin tavoiteltavana ja akuuttina muutettavana ja haluaa korostaa, että koronakriisi on koettelut erityisen raskaasti matkailu-ja ravintola-alan yrityksiä sekä niiden työntekijöitä. Esimerkiksi tuhannet ravintola- ja suurtaloustyöntekijät olivat lomautettuna yhä kesällä 2021[2], vaikka alan arvioitiin kärsivän jo työvoimapulasta.

### 2.1 Koronatodistuksen käyttöönotto ei saa viivästyttää varsinaisista rajoitteista luopumista

Esityksessä otetaan kantaa myös siihen, ettei toiminnanharjoittajien näkökulmasta vapaaehtoisesti käytettävän passin voimaan tulo vaikuttaisi viranomaisten välttämättömyys- tai oikea-suhtaisuusharkintaan toiminnan rajoituksista päätettäessä, vaan rajoitukset purettaisiin myös tällöin heti kun rajoitteiden välttämättömyys vaade ei enää täyttyisi. Esityksessä kuitenkin todetaan myös, että on pohdittu lisäksi vaihtoehtoa, jossa koronatodistus toimisi välivaiheen ratkaisuna ennen rajoitusten purkamista kokonaan ja yhteiskunnan täydellistä avaamista. PAM pitää tärkeänä, että rajoituksien voimassaolo puretaan viipymättä tilanteen niin salliessa ja haluaakin korostaa tämän merkitystä yhteiskunnan avaamisen johdonmukaisuudessa ja viestinnässä palvelujen käyttäjille. Koronatodistus ei voi toimia välivaiheen mallina vaan ensisijaisena tavoitteena tulee olla rajoitusten purku heti kun niiden käyttöön ei ole perusteita.

[2] https://www.pam.fi/wiki/palvelualat-ja-pam-korona-aikana-kevat-ja-kesa-2020.html

Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

Lausunto 30.9.2021
Talousvaliokunta

## 2.2. Työntekijöiden terveysturvallisuus

Esityksessä myös todetaan, että, todistuksen esittämisedellytys ei koskisi työntekijöitä. Osana tätä päätöstä ministeriö on selvittänyt myös vaihtoehtoa siitä, että tulisiko koronatodistuksen esittämisen koskea työntekijöitä erityisesti tilanteissa, joissa sitä edellytetään tapahtumaan tai tilaisuuteen osallistuvilta asiakkailta. Esityksen mukaan valmistelussa on todettu, että koronatodistuksen käytön ulottaminen työelämään edellyttäisi lainsäädännön muuttamista ja olisi selvitettävä työelämän tietosuojaa koskevat asiat sekä merkittäviä työsuhteita koskevia perusoikeus-kysymyksiä. PAM pitää hyvänä, että ministeriö on huomioinut tämän valmistelussaan. PAM pitää hyvänä, että rokotepassin käyttöön otossa yhdenvertaisen aseman rokotteen kanssa saa negatiivisella testillä.

PAM haluaa tältä osin myös huomauttaa, että otettiin koronatodistus käyttöön tai ei toiminnanharjoittajan toimista, on pandemian aikana erityisen tärkeää huolehtia työntekijöiden turvallisuudesta ja riittävästä perehdyttämisestä sekä suojella heitä ja asiakkaita esimerkiksi pisaratartunnalta. PAM haluaa korostaa, että työnantajalla on kaikissa tilanteissa vastuu työntekijöiden työsuojelusta ja työturvallisuudesta, ja tästä tulee huolehtia erityisesti asiakaspalvelutyössä muiden voimassa olevien säännösten ja käytäntöjen mukaisesti. Lisäksi työpaikoilla on ennakoivasti huomioitava mahdolliset vaara- tai muut kuormittavat tilanteet sellaisen henkilöstön osalta, jotka toimisivat pykälän 1 momentissa tarkoitetun digitaalisen koronatodistuksen esittämistä vaativana ja valvovana toimijana.

## 2.3. Ohjeistuksen selkeys ja yhdenmukaisuus

Yritysten tasapuolisen kohtelun sekä toiminnan jatkuvuuden ja työpaikkojen turvaamiseksi elinkeinonharjoittajilta ja työnantajilta edellytettävät toimenpiteet on kuvattava laissa mahdollisimman yksiselitteisesti ja selkeästi. Esitys koronatodistuksen käyttämisestä on tällaisenaan monitulkintainen ja sitä tulee selkeyttää tarkempien määritelmien avulla sekä tarkentaa listausta aloista, jolla koronatodistusta voitaisiin hyödyntää toiminnanharjoittajan näin toivoessa.

Helsingissä 30.9.2021
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Lisätietoja:

Eveliina Reponen
yhteiskuntasuhteiden vastaava
puh. +358438267960
eveliina.reponen@pam.fi